

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ และมีความสำคัญมากสำหรับคนไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจคนไทยทั้งชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่คนไทยควรภูมิใจที่จะใช้และธำรงไว้ให้อยู่คู่กับความเป็นไทย จึงจำเป็นที่เด็กไทยจะต้องเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ตลอดจนต้องพยายามฝึกฝนทักษะและการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องอยู่เสมอ ทั้งในด้านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน และจำเป็นจะต้องฝึกตั้งแต่วัยประถมศึกษาขึ้นไป โดยเฉพาะทักษะการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องใช้ความสามารถสูงในการสื่อความคิด ความเข้าใจของผู้เขียนให้ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรที่เข้าใจได้ตรงกับความต้องการของผู้เขียน

การที่ผู้เขียนจะสามารถแสดงออกดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ ลายมือของผู้เขียนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการแรกที่จะสร้างความสนใจของผู้อ่านได้ เพราะถ้าย่านมืออ่านไม่ออกเนื่องจากผู้เขียนเขียนไม่สวย หรือเขียนลายมือหวัด หรือเขียนแล้วทำให้อ่านตัวอักษรไม่ชัดเจน อาจเขียนเล่นทางบัง เขียนโย้บัง ผู้อ่านก็อาจจะอ่านไม่ออก ไม่เข้าใจ ทำให้ไม่ทราบความหมายหรือไม่ทราบคุณค่าของงานเขียนนั้นว่ามีความหมายอย่างไร ดีอย่างไร ลายมือของผู้เขียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกเพื่อให้อ่านง่าย สะอาดและถูกต้องตามแบบอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในด้านการสื่อความหมาย

การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับต้น ๆ โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กิจกรรมการคัดลายมือ นับว่ามีความสำคัญมาก จำเป็นที่ครูจะต้องฝึกให้เด็กคัดได้อย่างสวยงามตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเขียน ให้มีความคล่องแคล่วในการเขียน และสามารถนำไปใช้กับการเรียนวิชาอื่น ๆ และใช้ในระดับสูงขึ้นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงปรารภเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “...บุคคลจะมีลายมือดีได้นั้นจะต้องเริ่มฝึกหัดตั้งแต่เด็ก และในปัจจุบันก็ปรากฏว่ามีบุคคลจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่สามารถเขียนหนังสือได้สวยงามเท่าที่ควร เพราะขาดการฝึกฝนที่เพียงพอ...” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535, หน้าคำนำ) การฝึกคัดลายมือจึงมีความสำคัญมาก นอกจากนี้การฝึกคัดลายมือยังช่วยให้

นักเรียนเป็นคนมีวินัยในตนเอง มีความสุขุมในการทำงาน รวมทั้งฝึกความมีสมาธิให้ยาวนาน เกิดความประณีตในการทำงาน เป็นการเสริมสร้างนิสัยการบรรจงในการเขียนได้เป็นอย่างดี (บันลือ พุกพะวัน, 2533, หน้า 19)

ในการสอนการคัดลายมือ ได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรการสอนภาษาไทย ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 นั้น ให้ฝึกการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ฝึกคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัด และฝึกเขียนตัวหวัดแกมบรรจง ซึ่งในการสอนคัดลายมือนี้ คงจะต้องติดตามเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และให้นักเรียนได้ฝึกฝนการคัดลายมืออยู่เสมอ โดยเน้นการคัดให้สวยงาม เป็นระเบียบ และการฝึกก็ควรจะเป็นที่ละอย่างจากง่ายไปหายาก ตั้งแต่ทำทางการนั่ง การวางสมุด การจับดินสอ การฝึกลากเส้น การฝึกเขียนตัวอักษร ไปจนถึงการเขียนได้รวดเร็ว สวยงามและถูกต้อง (กรมวิชาการ, 2525, หน้า 69) ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ครูผู้สอนจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่องจึงจะบรรลุเป้าหมาย

จากสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบว่านักเรียนมีปัญหาทางการคัดลายมืออยู่เป็นจำนวนมาก คือ การเขียนด้วยลายมืออ่านยาก มีลีลาการเขียนไม่ถูกต้อง และมักจะออกมาในลักษณะเล่นลวดลายของอักษรเชิงศิลปะ ซึ่งเป็นการทำลายเอกลักษณ์ของภาษาไทย เช่น เขียนหนังสือไม่มีหัว เขียนลายมือหวัด ยากแก่การสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2532, หน้า 1) และเกี่ยวกับเรื่องนี้ กรรณิการ์ พวงเกษม (2531, หน้า 2) ยังพบอีกว่า ในเรื่องลายมือของเด็กประถมศึกษามักเขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์ ไม่เรียบร้อย ไม่ถูกต้องตามหลักพยัญชนะไทย กล่าวคือ เขียนตัวอักษรเอนหลัง เขียนตัวอักษรโย้หน้า เขียนกด เขียนเบามากไป ทำให้บางส่วนของตัวอักษรหายไป เขียนเกร็ง เว้นช่องไฟไม่เหมาะสม เว้นวรรคไม่ถูก เขียนผิดลักษณะตัวอักษร เขียนย่ำหัวตัวอักษร และนอกจากนี้ในการเขียนคำยังมีการวางสระและวรรณยุกต์ไม่ถูกตำแหน่งอีกด้วย ทำให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมากต่อการเรียนการสอนภาษาไทย เนื่องจากนักเรียนต้องอาศัยการฝึกคัดลายมือเป็นพื้นฐานของทักษะการเขียนชั้นต่างๆ ที่ยากขึ้นไป ถ้าหากนักเรียนมีลายมือที่ไม่สวย เขียนไม่สม่ำเสมอ รวมทั้งขีดฆ่าสกรปรกก็จะเป็นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ไม่ดีเกี่ยวกับการคัดลายมือแก่นักเรียนยิ่งขึ้น และเมื่อศึกษาถึงลงไปเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการเขียน ก็พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการเขียนตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน คือ นักเรียนส่วนใหญ่เขียนตัวหนังสือไม่เป็นตัว ไม่มีทิศทาง ไม่ได้สัดส่วน และไม่มีรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 3)

จากสาเหตุและปัญหาดังกล่าว จึงเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยเฉพาะการฝึกคัดลายมือในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งถ้าหากเด็กนักเรียนในระดับนี้ได้รับการฝึกทักษะการคัดลายมือที่ดีและถูกต้องตามรูปแบบที่แท้จริงแล้วก็จะเป็นทักษะที่ติดตัวเด็ก

ไปตลอด จนทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่ถาวรได้ สมกับคำกล่าวที่ว่า “พื้นฐานที่ดีจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีได้ในอนาคต” ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อวิชาอื่นๆ ตลอดจนการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไป รวมทั้งสามารถเสริมสร้างลักษณะนิสัยทางด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย และละเอียดรอบคอบให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานการตัดลายมือของเด็กดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะใช้กิจกรรมการตัดลายมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น โดยมุ่งเน้นการเขียนตัวอักษรไทยที่ถูกต้องตามแบบที่ใช้ในโครงการพัฒนาการเขียนลายมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติภายใต้การจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน มีชีวิตชีวา และเรียงลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ตามผลงานวิจัยของ วรวิณี โสมประยูร และตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ที่กล่าวถึงการฝึกฝนของผู้เรียนว่า หากได้มีการฝึกปฏิบัติหลายๆ ครั้ง หรือฝึกฝนอยู่ตลอด โดยการจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน เราความสนใจของผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นมาได้ (วุฒิชัย จันทร์, 2521, หน้า 33 และพวงเพ็ญ อินทรประวัตติ, 2532, หน้า 103) โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นช่วงที่เด็กชอบการเล่น มีลักษณะของความอยากรู้อยากเห็นภายใต้บรรยากาศการเรียนการสอนที่มีชีวิตชีวา ถ้าหากครูผู้สอนนำลักษณะดังกล่าวมาเป็นสื่อกลางในการสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้ ก็จะทำให้เด็กเกิดความสนใจ สนุกสนาน และเพลิดเพลินในการเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ทำการศึกษาจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการใช้กิจกรรมการตัดลายมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะการตัดลายมือที่สวยงาม เป็นระเบียบ และถูกต้องตามรูปแบบ อันจะเป็นพื้นฐานในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และวิชาอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างและใช้กิจกรรมการตัดลายมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการตัดลายมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนบ้านเวียงแหง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงแหง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กิจกรรมการคัดลายมือนี้ ผู้ทำการศึกษาได้สร้างขึ้นโดยอาศัยรูปแบบตัวอักษรตามแบบที่ใช้ในโครงการพัฒนาการเขียนลายมือของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแบบตัวเหลี่ยม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540, หน้า 64) และเรียงลำดับขึ้นจากง่ายไปหายาก ตามผลงานวิจัยเรื่อง ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทยของ วรวิณี โสมประยูร (2515) เป็นหลัก

นियามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการคัดลายมือ หมายถึง กิจกรรมในรูปแบบของแบบฝึกการคัดลายมือที่เน้นรูปแบบกิจกรรมที่เร้าความสนใจ และสนุกสนาน
2. การใช้กิจกรรมการคัดลายมือ หมายถึง การนำกิจกรรมในรูปแบบฝึกการคัดลายมือที่สร้างขึ้นไปใช้ฝึกทักษะการคัดลายมือสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อให้มีทักษะการคัดลายมือที่ถูกต้อง เป็นระเบียบ และสวยงาม
3. การคัดลายมือ หมายถึง การเขียนลีลาของตัวอักษรที่ประกอบขึ้น เป็นคำ ประโยค และข้อความ ให้สวยงามถูกต้องตามแบบตัวอักษรที่ใช้ในโครงการพัฒนาการเขียนลายมือของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแบบตัวเหลี่ยม ในที่นี้หมายถึง การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดเท่านั้น
4. ผลของการใช้กิจกรรมการคัดลายมือ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการในการคัดลายมือที่เด็กแสดงออก โดยวัดจากคะแนนการทำแบบทดสอบของนักเรียนหลังเรียน เปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน และวัดจากแฟ้มรวมงาน (Working Folder) การคัดลายมือของนักเรียน
5. แฟ้มรวมงาน (Working Folder) หมายถึง การเก็บรวบรวมชิ้นงานทุกชิ้นของนักเรียนไว้ในแฟ้ม, กล่อง, ถัง หรืออื่นๆ อย่างเป็นระบบเพื่อศึกษาพัฒนาการหรือความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้กิจกรรมการคัดลายมือ สำหรับนำไปใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. ได้แนวทางการฝึกทักษะ การทดสอบ และการประเมินผล เกี่ยวกับการคัดลายมือ
3. เป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนภาษาไทย และวิชาอื่นๆ
4. เป็นข้อมูลเบื้องต้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทักษะด้านต่างๆ ของวิชาภาษาไทยต่อไป